

การศึกษาความคิดเห็นของผู้นำประชาชนที่มีต่อกระบวนการสันติภาพ
ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ : กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

Perspectives of Local Leaders upon Conflict Resolution and Peace
Process in Three Southernmost Provinces : A Case Study of Muang
District, Pattani Province

ธีรวัฒน์ จ่านองนุวัต Thirawat Chamnongnuwat¹

บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ Bussabong Chaijaroenwatana²

บทคัดย่อ

เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้เกิดขึ้นมาแล้วกว่า 19 ปี ส่งผลกระทบต่อความไม่ปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน และคุณภาพชีวิตของประชาชนทุก ๆ ด้าน ประชาชนต้องการสร้างสันติภาพให้กลับคืนสู่พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้จึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้นำประชาชนที่มีต่อกระบวนการสันติภาพในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการสันติภาพในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ของผู้นำในระดับกลางของสังคม (Track 2) และเสนอแนะกระบวนการสร้างสันติภาพในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักผู้นำใน Track 2 ได้แก่ ผู้นำชุมชน (กำนันหรือประธานชุมชน) ผู้นำท้องถิ่น (นายก อบต.) และผู้นำศาสนา (อิหม่าม) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการศึกษาค้นคว้าเอกสาร

ผลการศึกษา พบว่า ผู้นำในระดับกลางของสังคม (Track 2) ได้สะท้อนความคิดว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาทำให้เกิดความแตกแยกมีสาเหตุมาจากการแย่งชิงอำนาจในพื้นที่ การบิดเบือนประวัติศาสตร์ ความเชื่อที่ผิดหลักศาสนา รวมทั้งเรื่องของผลประโยชน์ และยาเสพติด เมื่อเหตุการณ์ล่วงเลยมานาน ทำให้ประชาชนต้องการสันติภาพให้เกิดในพื้นที่ ผู้นำสะท้อนว่าในพื้นที่มีเหตุการณ์ที่ลดลงมีแนวโน้มที่ดีขึ้น ส่งผลให้ประชาชนใช้ชีวิตได้อย่างสงบสุข อีกทั้งยังเชื่อมั่นว่าเหตุการณ์ความรุนแรงจะสงบลงได้ด้วยการพูดคุยเจรจาของรัฐบาล แต่พบว่ารัฐบาลไม่ได้ประชาสัมพันธ์ผลของการพูดคุยให้ประชาชนทราบมากนัก และสิ่งที่ประชาชนกังวลว่ารัฐบาลไทยไปพูดคุยเจรจาด้วยเป็นบุคคลที่อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ความรุนแรงที่แท้จริงหรือไม่ และในการพูดคุยผู้นำได้ผลักดันให้ผู้นำ 4 เสาหลัก และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเข้าไปมีส่วนพูดคุยเจรจา และต้องการให้โอกาสผู้ที่หลงผิดได้กลับเข้าสู่หลักศาสนาที่ถูกต้องอีกครั้ง และแนะนำให้ใช้ศาสตร์พระราชา เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เป็นยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหา ซึ่งผู้นำนั้นไม่ต้องการแบ่งแยกดินแดนแต่ต้องการปกครองแบบเขตปกครองพิเศษ เพื่อให้ในพื้นที่ได้เกิดเป็นสันติภาพโดยผู้นำต้องการให้เป็นสันติภาพทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ E-mail: James_jtc@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ และสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ E-mail: bussabong@psu.ac.th @psu.ac.th

คำสำคัญ: ความคิดเห็น ผู้นำท้องถิ่น กระบวนการสันติภาพ ผู้นำในระดับกลางของสังคม
พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้

ABSTRACT

The violence in the three southern border provinces of Thailand occurred for more than 19 years. This problem has been affecting insecurity, property, and the quality of life. Trying to restore peace to the three southern border provinces is therefore an important policy. The purpose of this study is to review the current perspective on conflict resolution and factors affecting the peace process in the three southern border provinces including recommendations from the middle leadership group (Track 2). This study used qualitative research methods, The key informants were 12 middle leaders of society (Track 2), including 4 community leaders, 4 local leaders (Tambon Administrative Organizations), and 4 religious' leaders (Imams) who live in the Pattani province. The tool used in this research was an in-depth interview. Data collection was done using in-depth interviews and research documents.

The result showed that the violence is a result of a power struggle in the area, distorted history, religious beliefs, and drug trafficking. The people in the area want peace which is the meaning of Islam. The current violent situation tends to change in a better direction. Moreover, the people support compromising the process of government, but some people still have concerned about the peace process. Leaders suggest the leaders of the provincial Islamic committee participate in the negotiation process and give offenders a chance to return to their normal life. They also recommend using the King's philosophy for solving conflict and they want to have a special administrative region. The middle leader hopes this solution would be able to improve the peace process in the three southern border provinces.

Keyword: Perspective, Local Leader, Peace Process, Track 2, Three Southernmost Provinces.

บทนำ

นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ ได้มีกลุ่มคนร้ายได้ปล้นปืนจาก กองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวง นราธิวาสราชนครินทร์ ตำบลปี่เหล็ง อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส สถานการณ์ความไม่สงบได้ ล่วงเลยมามากกว่า 19 ปีแล้วทำให้มีผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ และเสียชีวิต จากสถิติจากศูนย์เฝ้าระวัง สถานการณ์ภาคใต้ Deep South Watch (2565) พบว่าในระหว่างปี 2547 มีนาคม 2565 โดยมี

เหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นจำนวน 20,985 ครั้ง มีประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐเสียชีวิตทั้งสิ้นจำนวน 7,344 คน มีผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวน 13,641 คน ใช้งบประมาณในการเยียวยาไปมากถึงสี่แสนล้านบาท อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อทางด้านสังคมและวัฒนธรรมโดยคนในชุมชนเกิดความหวาดกลัว และหวาดระแวง รวมทั้งยังต้องมีความระมัดระวังในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาต่างกัน ซึ่งเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวโน้มลดลงนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2556 หลังจากที่รัฐบาลเริ่มนโยบายด้านการสร้างสันติภาพอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปี พ.ศ. 2563 แต่กลับพบว่าในปี พ.ศ. 2564 มีการก่อเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 44 จากปีก่อนหน้านี้ แม้ว่าจำนวนเหตุการณ์ที่เพิ่มสูงขึ้น แต่เป้าหมายของการก่อเหตุความรุนแรงในพื้นที่ต่อพลเรือนที่ไร้อาวุธมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด แต่ในทางกลับกัน สัดส่วนเป้าหมายของผู้ที่ก่อเหตุต่อผู้ที่ถืออาวุธกลับมีจำนวนที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (Peace Survey) ครั้งที่ 6 โดยเครือข่ายวิชาการ Peace Survey เมื่อเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2564 พบว่าประชาชนร้อยละ 60.8 คิดว่าสถานการณ์ความรุนแรงยังคงเหมือนเดิมและมีแนวโน้มที่จะแย่ลงไปอีก (สถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้, 2565)

จะเห็นได้ว่ากระบวนการสร้างสันติภาพ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้กลุ่มต่าง ๆ มาเสนอความคิดเห็นร่วมกัน โดยแต่ละกลุ่มนั้นจะมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะประเภทของผู้นำในระดับกลางของสังคม หรือ Track 2 (ระดับที่ 2) ผู้นำในระดับกลางของสังคม ได้แก่ ผู้นำงาน กลุ่มองค์กร จากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ ผู้นำทางศาสนา และองค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ ซึ่งแนวทางการทำงานของ Track 2 หรือบทบาทแสดงระดับนี้ คือ การแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ จัดให้มีพื้นที่สาธารณะเพื่อการพูดคุยหรือฝึกอบรม การทำความเข้าใจกับประชาชนในมิติต่าง ๆ ในการหาทางออกจากความขัดแย้งและการเชื่อมโยงเครือข่ายของผู้สร้างสันติภาพที่เป็นคนใน ซึ่งผู้นำประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่จะอยู่ใน Track 2 โดยมีผู้นำเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทั้งประชาชนในระดับรากหญ้า Track ที่ 3 นั้นปฏิบัติตาม เนื่องด้วยประชาชนค่อนข้างที่จะเชื่อระบบผู้นำของตนเองเป็นอย่างสูง จึงทำให้ Track 2 มีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการสร้างสันติภาพ ซึ่งผู้นำของประชาชนจะมีบทบาทหน้าที่สามารถในการกำหนดทิศทางการให้เข้าใจในสถานการณ์ และความเป็นไปของกระบวนการสันติภาพ รวมไปถึงผู้นำสามารถพูดคุยกับคนเห็นต่างในหมู่บ้านของตนเองเพื่อลดอคติระหว่างกัน โดยจะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้มีความซับซ้อน และยังมีข้อมูลอีกมากที่มีความสำคัญต่อการเข้าใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งในปัจจุบันการเก็บรวบรวมข้อมูลของมุมมองประชากรเป้าหมายกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลามหรือชาวมุสลิม โดยเฉพาะในจังหวัดปัตตานีที่มีอดีต รากเหง้าเกี่ยวข้องกับสถานการณ์โดยตรง สามารถทำให้เข้าใจปัญหา และร่วมแก้ไขปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนใต้ได้อย่างดีขึ้น จึงมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนและพัฒนาการทางความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อกระบวนการสร้างสันติภาพ และข้อเสนอแนะต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาในอนาคต เพื่อที่จะก้าวสู่ความสันติภาพในพื้นที่

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของผู้นำประชาชนที่มีต่อกระบวนการสันติภาพในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ : กรณีศึกษาอำเภอเมืองปัตตานี ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานการวิจัยที่มีผู้ศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้นำประชาชนที่มีต่อกระบวนการสันติภาพในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ และเรื่องที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

รวินทร์ คำโพธิ์ทอง (2561) ศึกษาการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในมินดาเนาระหว่างกลุ่มแบ่งแยกดินแดนและรัฐบาลเฟอร์ดินานด์ มาร์กอส (Ferdinand Marcos) ค.ศ. 1972-1976 ผลการศึกษาพบว่า การแก้ไขปัญหากลับไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากรัฐบาลมาร์กอสไม่มีความตั้งใจที่จะแก้ปัญหาอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงทริโพลี (TRIPOLI Agreement) แต่ความล้มเหลวดังกล่าวถือเป็นบทเรียนสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการสร้างสันติภาพอย่างจริงจังในสมัยของรัฐบาลถัดมาคือ รัฐบาลของคอรากอน อาดี โน (Corazon Aquino) ซึ่งจะเป็ประธานาธิบดีคนที่ 11 และในยุคของรัฐบาลของฟิเดล รามอส (Fidel Ramos) ซึ่งจะเป็ประธานาธิบดี คนที่ 12 ได้ศึกษา และจะแสดงให้เห็นถึงความเป็นมาของการแบ่งแยกดินแดนและรายละเอียดของกระบวนการสันติภาพครั้งแรกในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ คือข้อตกลงทริ โพลี (TRIPOLI Agreement) ค.ศ. 1976 และผลในทางปฏิบัติในสมัยรัฐบาลเฟอร์ดินานด์ มาร์กอส

เมธัส อนุวัตรอุดม (2555) ศึกษากระบวนการสันติภาพอาแจาะห์ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ผลการศึกษาพบว่า อาแจาะห์และจาการ์ตาประสบความสำเร็จในการยุติความรุนแรงที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาเป็นศตวรรษ ผ่านกระบวนการพูดคุยสนทนา และเจรจาระหว่างคู่ขัดแย้งหลักทั้งสองฝ่ายยอมถอยคนละก้าวโดยไม่กระทบต่อสาระสำคัญที่แต่ละฝ่ายต้องการจะเห็น ซึ่งสุดท้ายสามารถบรรลุข้อตกลงทางการเมืองที่ยอมรับได้ร่วมกันบนฐานคิดของการมองไปข้างหน้า และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริงเพื่อขจัดเงื่อนไขแห่งความรุนแรงที่เป็นรากเหง้าของความขัดแย้ง แม้ว่าความขัดแย้งในอาแจาะห์กับความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยจะมีลักษณะของความขัดแย้งที่แตกต่างทั้งในส่วนของสาเหตุความขัดแย้งและประเภทของคู่ขัดแย้ง ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถนำเนื้อหาที่เป็นทางออกต่อปัญหามาพิจารณาประยุกต์ใช้ได้ แต่ในส่วนของการจัดการกับปัญหานั้นสามารถที่จะนำมาเป็นบทเรียนให้สังคมไทยพิจารณาได้ เพื่อออกแบบกระบวนการที่ชอบธรรมอันเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายในการเปิดพื้นที่เพื่อพูดคุยหารือร่วมกันถึงเหตุแห่งความขัดแย้งและแนวทางการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มคนที่มีแนวคิดทางการเมืองแตกต่างกันภายในชาติสำหรับในส่วนของหลักการไม่รู้พินอติตและมองไปข้างหน้าเพื่อให้สังคมเดินต่อไปได้นั้น สิ่งสำคัญคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ในสังคมไทยคงจะต้องยอมรับและเห็นตรงกันเสียก่อนว่าจะไม่รู้พินอติตในส่วนไหนจะมองไปข้างหน้าในทิศทางใด และภาพอนาคตที่เห็นร่วมกันของประเทศไทยนั้นเป็นอย่างไร สังคมที่แตกแยกไร้รักในปัจจุบันจึงจะสามารถแปรเปลี่ยนความขัดแย้งไปสู่สังคมแห่งความปรองดองได้อย่างแท้จริงในอนาคต

พัทธ์ธีรา นาคอุไร (2562) ศึกษาบทบาทนานาชาติต่อกระบวนการสร้างสันติภาพในชายแดนใต้ของไทยและบางมุมมองต่อภาพอนาคต ผลการศึกษาพบว่า (1) บทบาทของตัวแสดงนานาชาติในฐานะฝ่ายที่สาม (Third Party) นับเป็นส่วนผสมที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของกระบวนการ

สันติภาพ (Peace Process) ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เช่น ในระดับที่มีบทบาทโดยตรง เช่น การทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการพูดคุย (Facilitator) การเป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยเจรจา (Mediator) และบทบาทโดยอ้อม (2) ในกรณีความขัดแย้งรุนแรงที่ชายแดนใต้ บทบาทของนานาชาติโดยตรง ได้แก่ บทบาทของมาเลเซียในฐานะผู้อำนวยความสะดวกในการพูดคุยที่ผ่านมา กระบวนการแก้ปัญหาเพื่อสันติภาพมีความก้าวหน้าอย่างค่อยเป็นค่อยไปเนื่องจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ การเปลี่ยนตัวหัวหน้าคณะพูดคุยจากพลเอกอักษรา เกิดผล มาเป็น พลเอกอุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์ ในปี พ.ศ. 2561 และการเปลี่ยนตัวจากพลเอกอุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์ มาเป็น พลเอกวัลลภ รักเสนาะ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2562 ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงในมาเลเซีย การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในประเทศเมื่อกลางปี พ.ศ. 2561 ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงตัวหัวหน้าคณะผู้อำนวยความสะดวกจาก ดาโต๊ะ ศรี อะหมัด ซัมซามิน ฮาซิม เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2561 มาเป็นตัน ศรี อับดุล ราฮิม บิน โมห์ด นูร์ ประการที่สาม การเปลี่ยนแปลงในฝ่ายมาราปาตานี เมื่อหัวหน้าคณะพูดคุย นายสุกรี ฮารี ลาออกจากการเป็นหัวหน้าคณะพูดคุยฝ่ายมาราปาตานี เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 (3) เส้นทางของกระบวนการสันติภาพและการพูดคุยเพื่อสันติสุขในชายแดนใต้ของไทยนับจากเริ่มต้นอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมากล่าวได้ว่าตั้งต้นอย่างช้า ๆ และไม่ได้เดินหน้าแบบเส้นตรง หากแต่มีลักษณะเดินหน้าเป็นบางช่วง เช่น ในช่วงแรกสลับหยุดนิ่ง และถอยหลัง

ชายนีย์ ช. บุญพันธ์ (2562) ศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืนในชายแดนใต้ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการความขัดแย้งและการสร้างสันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากกลุ่มต่างๆ ในสังคมโดยแต่ละกลุ่มต่างก็มีหน้าที่ และบทบาทที่แตกต่างกัน ซึ่งประชาชนต้องการหรือคาดหวังให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพและการเจรจาพูดคุยถึงแม้ว่ารัฐบาลกับคู่ขัดแย้งจะยังคงเป็นตัวแสดงหลักในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น โดยประชาชนต้องการให้ผู้นำศาสนาอิสลามได้รับความคาดหวังเป็นอันดับหนึ่งให้มีส่วนร่วมในกระบวนการพูดคุย และสถาบันการศึกษาที่ประชาชน มองว่ามีความสำคัญต่อการสร้างสันติภาพ ซึ่งในปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยทั้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้และที่ส่วนกลางที่เข้ามาศึกษาทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งและสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในพื้นที่ในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งส่วนใหญ่ นักวิชาการมักจะได้รับคำตอบรับเป็นอย่างดีจากคนในพื้นที่เนื่องจากได้รับความไว้วางใจในความเป็นกลาง และการแสดงความคิดเห็นโดยใช้ข้อมูล (Fact) เป็นพื้นฐานมากกว่าการใช้ค่านิยม (Value) หรือความคิดเห็นส่วนบุคคลในการตัดสินปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม จริ่งใจในการต้องการช่วยเหลือคนในพื้นที่เป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักวิชาการที่ต้องการเข้าทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่นี้ นักการเมืองคือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ซึ่งมีอยู่หลายระดับนักการเมืองระดับชาติถูกมองว่ามีบทบาทสำคัญในกระบวนการพูดคุยซึ่งก็ตรงกับแนวคิด Peace-Making ของ Stephen (1990) ที่ผู้นำในระดับสูงเป็นตัวแทนรัฐผู้ทำการเจรจา เป็นที่น่าสนใจว่านักการเมืองท้องถิ่น กลับถูกเลือกว่ามีบทบาทสำคัญในการสร้างสันติภาพมากกว่านักการเมืองระดับชาติทั้ง ๆ ที่นักการเมืองระดับชาติถือเป็นตัวแสดงใน Track 1 ซึ่งหมายถึงตัวแสดงหลักที่มีภาวะผู้นำระดับสูงในการจัดการความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขในพื้นที่ เพราะเป็นผู้กำหนดนโยบายใน

ระดับชาติในส่วนของความสัมพันธ์ทางสถิติของความคิดเห็นของประชาชนกับศาสนาและระดับการศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในข้อที่ถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับผู้ที่ควรมีบทบาทในการเจรจาพูดคุยสันติภาพกับศาสนา ซึ่งเกือบทุกกลุ่มผู้มีศาสนาพุทธและอิสลามเลือกแตกต่างกัน ยกเว้นผู้นำศาสนา และนักวิชาการมหาวิทยาลัยที่ประชาชนทั้งสองศาสนามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน นอกนั้นประเด็นอื่น ๆ ไม่พบว่ามีสัมพันธ์กันทางสถิติมากนัก

พาริดา ปันจอร์ (2565) ศึกษา รัฐธรรมนูญ หลักประกันกระบวนการสร้างสันติภาพในมินดาเนา และชายแดนใต้ของไทย ผลการศึกษาพบว่า การที่จะเข้าใจแนวทางการเปลี่ยนแปลงความขัดแย้งในมุมมองที่เกี่ยวข้องระหว่างรัฐธรรมนูญกับกระบวนการสันติภาพ โดยศึกษาเปรียบเทียบพื้นที่ความขัดแย้งบังซาโมโรในมินดาเนาทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์ กับจังหวัดชายแดนใต้ของประเทศไทย งานศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์เอกสารทางวิชาการ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และข้อมูลบางส่วนจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายของโครงการวิจัยที่กำลังดำเนินการจากการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบค้นพบว่า ข้อตกลงสันติภาพ ตัวบทรัฐธรรมนูญ โครงสร้างการทำงานเพื่อสันติภาพกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน กรณีศึกษาความขัดแย้งในบังซาโมโร พบว่า ในความเป็นจริงแม้จะมีอุปสรรคในการสถาปนาโครงสร้างการเมืองการปกครองในพื้นที่ความขัดแย้งบังซาโมโร แต่การที่รัฐธรรมนูญฟิลิปปินส์ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนถึงการมีพื้นที่ปกครองตนเองมินดาเนา ถือได้ว่าเป็นหลักประกันในการผลักดันข้อตกลงสันติภาพให้มีผลในทางกฎหมายที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ขณะที่ความขัดแย้งที่ชายแดนใต้ก็ยังมีความรุนแรงยืดเยื้อ และการบริหารงานพื้นที่ที่กำหนดผ่านกลไก และหน่วยงานพิเศษอย่างกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน.ภาค 4 สน.) และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอบต.) บทเรียนจากมินดาเนาสามารถเป็นบทเรียนให้กับความขัดแย้งที่ชายแดนใต้ว่า การแสวงหาทางออกทางการเมืองผ่านกระบวนการจำเป็นต้องมุ่งพิจารณาที่ไปรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมืองที่เกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นโครงสร้างการทำงานเพื่อสันติภาพที่ต้องการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการแสวงหาหลักประกันเพื่อสันติภาพที่ยั่งยืนในชายแดนใต้

ผลการสำรวจความคิดเห็นประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ (Peace Survey) ครั้งที่ 1-6 พบว่า การจัดการความขัดแย้งและการสร้างสันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ได้แสดงให้เห็นแล้วว่าจะต้องอาศัยความร่วมมือจากกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมโดยแต่ละกลุ่มต่างก็มีหน้าที่และบทบาทที่แตกต่างกัน ซึ่งจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนก็พบว่ายังมีกลุ่มต่าง ๆ ที่ประชาชนต้องการหรือคาดหวังให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพ และการเจรจาพูดคุยถึงแม้ว่ารัฐบาลกับคู่ขัดแย้งจะยังคงเป็นตัวแสดงหลักในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น เนื่องจากถือเป็นตัวแสดงที่อยู่ยอดสุดของพีรามิด Lederach และมีบทบาทสำคัญ ในการสร้าง Peace-keeping และ Peace-making ให้เกิดขึ้นอย่างไรก็ตามถ้าต้องการไปให้ถึงเป้าหมาย Peace-building ทำให้พบว่านอกเหนือจากรัฐบาลและขบวนการ กลุ่มคนต่าง ๆ ที่ประชาชนเห็นว่าสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสันติภาพ ได้แก่ ผู้นำศาสนาอิสลาม อูस्ताซ องค์กรภาคประชาสังคมสถาบันการศึกษา นักการเมือง

ระดับชาติและท้องถิ่น ในขณะที่ผู้นำศาสนาอิสลามได้รับความคาดหวังเป็นอันดับหนึ่งจากประชาชนในพื้นที่ แต่พระสงฆ์กลับได้รับคะแนนน้อยที่สุดในข้อนี้สามารถอธิบายได้ด้วยสัดส่วนของประชาชนในพื้นที่ที่นับถือศาสนาอิสลามมากกว่า ศาสนาพุทธ 80:20 โดยประมาณ ผู้นำศาสนาอิสลามหมายถึงผู้นำสูงสุดของศาสนาอิสลาม โดยอิหม่ามคือผู้นำทางศาสนาอิสลามในชุมชน อิหม่ามจึงถือว่าเป็นผู้นำสังคมมุสลิมในระดับท้องถิ่นโดยมีนิยามในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2550 ที่มีหน้าที่เป็นผู้นำในการทำละหมาดและการปฏิบัติศาสนกิจต่าง ๆ เป็นผู้มีความรู้มีคุณธรรมสามารถอบรมสั่งสอนหลักธรรมทางศาสนาอิสลามได้ในขณะเดียวกันอุstadax ก็ได้รับเลือกมาเป็นอันดับต้น ๆ ของความคาดหวังให้มีส่วนร่วมในกระบวนการพูดคุย โดย อุstadax แปลว่า อาจารย์ผู้ทรงความรู้ ผู้อาวุโส (Google Site, ศาสนาอิสลาม) อุstadax จึงได้แก่บรรดาครูโรงเรียนปอเนาะต่าง ๆ เป็นพวกที่มีความรู้ บางคนเคยไปเรียนในประเทศตะวันออกกลาง ปากีสถาน และอินโดนีเซียจะยึดมั่นในศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตามอุstadax กลับถูกมองว่าเป็นแกนนำของผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่และเป็นผู้ชักนำเยาวชนให้ก่อเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้จัดหาคนเข้าร่วมขบวนการ (Helbardt, 2010) ส่วนโรงเรียนปอเนาะก็กลายเป็นแหล่งปลูกฝังแนวคิดที่ต่อต้านรัฐไทย และบ่มเพาะผู้ก่อความไม่สงบ

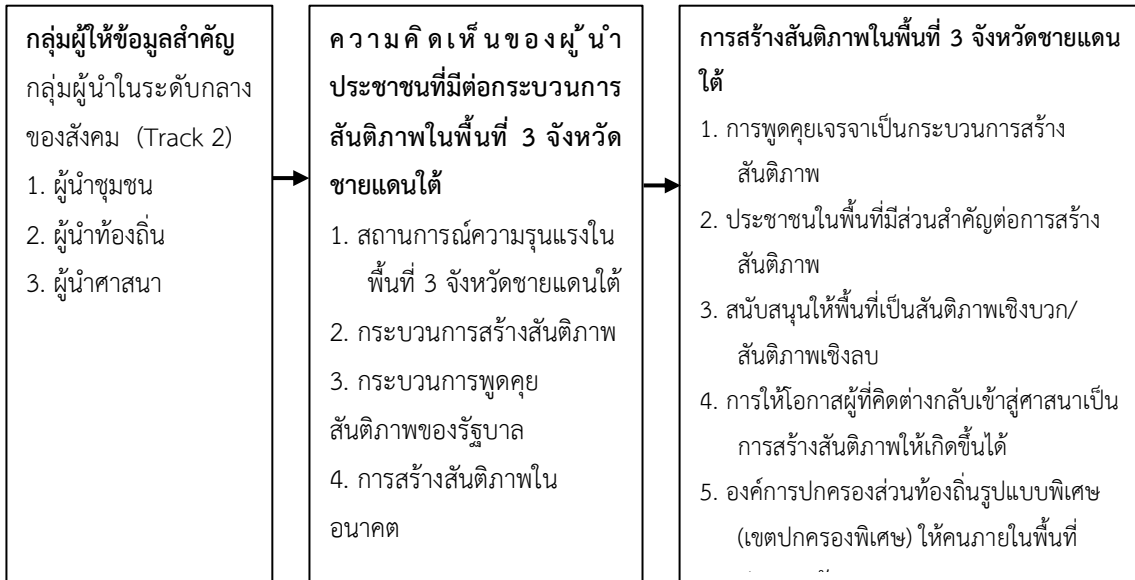
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้นำประชาชนที่มีต่อกระบวนการสันติภาพในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
- (2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการสันติภาพในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ของผู้นำในระดับกลางของสังคม (Track 2) ในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
- (3) เพื่อเสนอแนะกระบวนการสร้างสันติภาพในการแก้ปัญหาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยเพื่อเก็บข้อมูลที่สำคัญ คือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยใช้แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้นำในระดับกลางของสังคม (Track 2) และเป็นผู้นำที่เป็นทางการ ผู้นำชุมชน (กำนัน หรือประธานชุมชน) ผู้นำท้องถิ่น (นายก อบต.) ผู้นำศาสนา (อิหม่าม) ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี และการศึกษาจากเอกสาร วิชาการบทความ รายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) จึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เบื้องต้นด้วยการจัดหมวดหมู่ (Typology) และแยกแยะ (Taxonomy) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล และใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลและผลการวิจัย แบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการศึกษา

การสรุปผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้นำประชาชนที่มีต่อกระบวนการสันติภาพในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอเป็น 3 ส่วน ได้แก่

- (1) ความคิดเห็นของผู้นำประชาชน ที่มีต่อกระบวนการสันติภาพในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ของผู้นำในระดับกลางของสังคม (Track 2)
- (2) ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการสันติภาพในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ของผู้นำในระดับกลางของสังคม (Track 2)
- (3) ข้อเสนอแนะกระบวนการสร้างสันติภาพในการแก้ปัญหาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ของผู้นำในระดับกลางของสังคม (Track 2)

(1) **ความคิดเห็นของผู้นำประชาชนที่มีต่อกระบวนการสันติภาพในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้** ซึ่งจะเป็นผู้นำในระดับกลางของสังคม (Track 2) และเป็นผู้นำที่เป็นทางการ โดยได้รับการแต่งตั้งหรือได้รับการเลือกตั้งตามระบบที่องค์กรหรือในสังคมนั้น ๆ กำหนดอย่างใดอย่างหนึ่ง และเป็นผู้ที่ต้องทำงานบนพื้นฐานของการใช้อำนาจตามหน้าที่ตามตำแหน่งเป็นหลัก ได้แก่ ผู้นำชุมชนจะเป็นกำนันหรือประธานชุมชน ผู้นำท้องถิ่นจะเป็นนายก อบต. และผู้นำศาสนาจะเป็นอิหม่าม โดยงานวิจัยนี้จะเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักมีจำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน (กำนัน หรือประธานชุมชน) จำนวน 4 คน ผู้นำท้องถิ่น (นายก อบต.) จำนวน 4 คน และผู้นำศาสนา (อิหม่าม) จำนวน 4 คน ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

(1.1) ทศนคติของผู้นำประชาชนต่อสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้

จากการสำรวจทัศนคติของกลุ่มผู้นำประชาชนมองว่าความรุนแรงเป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาในพื้นที่ ทำให้เกิดเป็นความแตกแยก และความรู้สึกเป็นศัตรูกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อทั้งประชาชนและประเทศชาติ ผู้นำทุกคนไม่ต้องการให้เกิดความรุนแรงขึ้น และต้องการให้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นยุติลง โดยมีความคิดเห็นว่าสาเหตุของความรุนแรงนั้น อาจมีสาเหตุจาก 3 สาเหตุด้วยกัน สาเหตุแรก คือเกิดจากการก่อเหตุของผู้ที่ต้องการช่วงชิงอำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว เช่น เรื่องอิทธิพลท้องถิ่น ของหนีภาษี ยาเสพติด และประโยชน์จากฉ้อโกงงบประมาณแผ่นดิน สาเหตุถัดมาเกิดจากความแตกแยกของกลุ่มคนจากการบิดเบือนประวัติศาสตร์ ความรู้สึกอยู่ติธรรมต่อการปกครองของรัฐ และสาเหตุสุดท้ายเกิดจากกลุ่มขบวนการต้องการแบ่งแยกดินแดน

(1.2) การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในพื้นที่ในรอบ 1 ปี

กลุ่มผู้นำมีความคิดเห็นว่าสถานการณ์ในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ไม่เพียงแต่ในรอบ 1 ปีเท่านั้น แต่มองว่าสถานการณ์ความรุนแรงลดน้อยลงเมื่อเทียบกับระยะเวลากว่า 20 ปีจนถึงปัจจุบัน โดยอ้างอิงจาก จำนวนการก่อเหตุการณ์ความรุนแรงที่ลดน้อยลง ระดับความรุนแรงของการก่อเหตุที่ลดน้อยลง และความรู้สึกปลอดภัยในพื้นที่ที่รู้สึกปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น โดยปัจจัยที่ส่งผลให้สถานการณ์ความรุนแรงเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น ได้แก่ การสร้างความเข้าใจให้กับพี่น้องประชาชนในพื้นที่ ความคืบหน้าของการเจรจาเพื่อสันติสุข ความเจริญของพื้นที่ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น ชาวบ้านมีความสุขมากขึ้น และการปราบปรามที่จริงจังจากหน่วยงานของรัฐบาล ทำให้สถานการณ์โดยรวมมีความสงบมากยิ่งขึ้น

(1.3) ความหมายของคำว่าสันติภาพ และกระบวนการสันติภาพ

ความหมายของคำว่าสันติภาพในความคิดของกลุ่มผู้นำมีความหมายไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ การไม่มีความรุนแรง การอยู่ร่วมกันโดยไม่ให้เกียรติซึ่งกันและกัน การคิดแต่สิ่งที่ดีต่อกันและไม่คิดเอาเปรียบกัน โดยรวมให้ความหมายว่าสันติภาพหมายถึงความสงบสุข นอกจากการตีความคำว่าสันติภาพไปในเชิงความหมายแล้วนั้น กลุ่มผู้นำได้ตีความไปในเชิงสัญลักษณ์ นั่นคือการเปรียบเทียบสันติภาพได้กับศาสนาอิสลาม ตามคำสอนของศาสนาที่ต้องการให้ใช้ชีวิตอย่างมีสันติสุข มีความรักต่อกัน สอนให้ทุกคนเป็นคนดี ซึ่งมีมุมมองว่ากระบวนการสันติภาพจะเกิดจากการเจรจาและการพูดคุยกัน ไม่ว่าจะเป็นการเจรจาระหว่างรัฐบาลกับขบวนการก่อความไม่สงบ การเจรจาระหว่างรัฐบาลกับประชาชน หรือการเจรจาระหว่างประชาชนด้วยกันเอง และยึดมั่นว่าแนวทางการพูดคุยเจรจาเป็นแนวทางสันติภาพที่ดีที่สุดสำหรับพื้นที่ที่มีปัญหาความขัดแย้ง

(1.4) คนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้จะต้องมีบทบาทในการสร้างสันติภาพในพื้นที่

กลุ่มผู้นำต่างมีความคิดเห็นว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างสันติภาพในพื้นที่คือการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ เนื่องจากพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีลักษณะเฉพาะตัว เช่น วัฒนธรรมประเพณีการดำเนินชีวิต หลักการทางศาสนา ภาษาที่ใช้ ลักษณะทางกายภาพ เช่น สภาพภูมิประเทศ สิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่การแก้ไขปัญหาควรเริ่มจากคนที่เข้าใจบริบทอย่างเป็นองค์รวมภายในพื้นที่ นอกจากนี้อาจต้องอาศัยบทบาทของผู้นำทาง

ศาสนาในพื้นที่ เนื่องจากถือว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับความเคารพนับถือ เปรียบได้กับศูนย์รวมทางจิตใจ ของคนในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลก็สามารถมีบทบาท ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนการสร้างสันติภาพ ในพื้นที่ได้ เช่น การปกครองประชาชนด้วยความยุติธรรมและเสมอภาค การส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้าน และการสร้างเวทีการพูดคุยกับคนในพื้นที่

(1.5) ผู้นำประชาชนเคยได้ยินข่าวและให้ความสนใจติดตามข่าวกระบวนการพูดคุย สันติภาพระหว่างรัฐบาลกับขบวนการ

ข่าวกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพถือเป็นข่าวที่กลุ่มผู้นำประชาชนให้การ ติดตามอย่างใกล้ชิด โดยช่องทางที่ใช้ในการติดตาม มักติดตามข่าวสารจากทางโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ ลักษณะของข่าวสารที่สนใจเป็นพิเศษคือ ข่าวกระบวนการพูดคุยเจรจาระหว่างรัฐบาลและกลุ่ม ขบวนการก่อความไม่สงบ หรือการพูดคุยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมักไม่มีความ ชัดเจน เนื่องจากรัฐบาลไม่ได้มีการแจ้งรายละเอียดของข้อมูลให้ประชาชนรับรู้ว่าในขณะนี้ขั้นตอนของ กระบวนการพูดคุยสันติภาพกำลังดำเนินไปถึงขั้นตอนใด หลังจากได้รับรู้ข่าวกระบวนการพูดคุยเพื่อน สันติภาพ กลุ่มผู้นำบางส่วนก็นำข่าวที่เกิดขึ้นไปชี้แจงเพื่อแจ้งข่าวสารความคืบหน้าให้ลูกบ้านได้รับ ทราบด้วย โดยส่วนใหญ่กลุ่มผู้นำรู้สึกว่าการพูดคุยเพื่อสันติภาพไม่ได้มีความคืบหน้าอย่างเป็น รูปธรรม

(1.6) ผู้นำประชาชนรู้สึกว่าการบวนการพูดคุยมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในชีวิตความเป็นอยู่

กลุ่มผู้นำส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าบรรยากาศโดยรวมของพื้นที่มีแนวโน้มที่ดี ขึ้น สภาพแวดล้อมโดยรวมมีความสุขมากขึ้น ความรุนแรงลดน้อยลงใช้ชีวิตได้อย่างสงบสุข ซึ่ง บรรยากาศเหล่านี้มีผลมาจากกระบวนการการพูดคุย ชาวบ้านเริ่มสามารถแสดงออกทางความคิดเห็นได้ และรัฐบาลรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้านมากยิ่งขึ้นเช่นกัน ทำให้คนในพื้นที่เข้าใจมากขึ้นว่าความ รุนแรงไม่ได้ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น บางส่วนยอมรับว่าถูกข่มขู่บังคับให้กระทำผิด แต่ก็มีบางส่วน ของกลุ่มผู้นำที่ให้ความคิดเห็นว่าบรรยากาศขณะนี้เหมือนๆเดิม ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจาก รัฐบาลไม่ค่อยประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและประชาชนในพื้นที่ไม่รู้ว่าการพูดคุยส่งผลดีอย่างไร และ ไม่ทราบว่ามีอะไรทำอะไรรตามข้อตกลงบ้าง

(1.7) ความเชื่อมั่นว่าการบวนการพูดคุยที่ดำเนินอยู่จะแก้ปัญหาได้สำเร็จ

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้นำประชาชนแตกเป็น 2 ฝ่ายเมื่อพูดถึงความเชื่อมั่นใน กระบวนการพูดคุยเพื่อแก้ปัญหา โดยฝ่ายหนึ่งมีความเชื่อมั่นในกระบวนการดำเนินการ เชื่อว่ารัฐบาล กำลังดำเนินนโยบายด้านการพูดคุยเพื่อการเจรจา ทั้งการเจรจากับขบวนการBRN การพูดคุยกับคนใน พื้นที่ และอีกฝ่ายที่ไม่มีความเชื่อมั่นในกระบวนการดำเนินการของรัฐ เนื่องจากรัฐไม่มีการ ประชาสัมพันธ์ ร่วมกับไม่มั่นใจในตัวแทนเจรจาจะทำหน้าที่ได้ดีมากพอ แต่ทั้ง 2 ฝ่ายต่างยังขาดความ เชื่อมั่นในผลลัพธ์ว่าการบวนการพูดคุยที่ดำเนินอยู่จะแก้ปัญหาได้สำเร็จหรือไม่

(1.8) ความพึงพอใจของผู้นำประชาชนกับความก้าวหน้าของกระบวนการพูดคุยของรัฐบาล

กลุ่มผู้นำส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อความก้าวหน้าของกระบวนการพูดคุยของรัฐบาล ทั้งยังสอดคล้องกับจำนวนเหตุการณ์ในพื้นที่ที่ลดลง ในขณะที่กระบวนการพูดคุยของรัฐบาลมีจุดเด่นคือ รัฐบาลมีความตั้งใจ และจริงจังในการพูดคุย มีหลากหลายองค์กรเข้าร่วมในการพูดคุย และมีตัวแทนของภาคประชาชนเข้าร่วมด้วย แต่มีจุดด้อยคือหลายหัวข้อในการพูดคุยไม่ได้ข้อสรุปที่แน่ชัด และยังมีกลุ่มตัวแทนอื่นๆที่ยังไม่ได้ให้ความร่วมมือกับกระบวนการพูดคุย และกลุ่มผู้นำบางส่วนที่ไม่มีความพึงพอใจในความก้าวหน้าของกระบวนการพูดคุยเนื่องจากไม่มีความก้าวหน้าในกระบวนการพูดคุย และหลาย ๆ เรื่องไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

(1.9) ข้อกังวลของผู้นำประชาชนต่อการพูดคุยสันติสุขของรัฐบาล

ข้อกังวลของผู้นำประชาชนต่อการพูดคุยสันติสุขของรัฐบาล แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลักด้วยกัน ได้แก่ ประเด็นที่หนึ่ง กลุ่มผู้นำมีความกังวลว่า รัฐบาลไทยได้พูดคุยเจรจากรับกลุ่มขบวนการที่อยู่เบื้องหลังการก่อเหตุในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ตัวจริงหรือไม่ เนื่องจากจากหลังการพูดคุยก็ยังคงปรากฏเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น และประเด็นที่สอง คือ ผู้นำประชาชนกังวลว่ารัฐบาลไทยไปพูดคุยเจรจากรับขบวนการไม่มีความจริงจังในการพูดคุย เพียงแค่ไปพูดคุยให้ประชาสัมพันธ์ว่ามีการพูดคุยเจรจาแล้ว แต่ไม่ได้มีความจริงจังที่จะพูดคุย ส่งผลให้ความสำเร็จของการพูดคุยก็ไม่เกิดขึ้นจริง

(1.10) ข้อเสนอแนะต่อขบวนการพูดคุยของรัฐบาล

ข้อเสนอแนะของผู้นำประชาชนต่อกระบวนการพูดคุยสันติสุขของรัฐบาล โดยข้อเสนอแนะ คือให้รัฐบาลมีความจริงจังและตั้งใจในการพูดคุยกับขบวนการ และข้อตกลงทั้ง 2 ฝ่ายต้องชัดเจน เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้สันติสุขจริงๆ ไม่ใช่เป็นเพียงแค่การสร้างภาพในการพูดคุยเพื่อออกสื่อและให้ประชาชนเข้าใจว่ามีการพูดคุยแล้ว แต่ต้องจริงจังเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาได้จริง รวมทั้งพยายามมองถึงผลประโยชน์ในพื้นที่ และงบประมาณที่จะตามมา และผลักดันให้ผู้นำ 4 เสาหลัก หรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เป็นตัวแทนของคนชั้นรากหญ้า ในการในการร่วมพูดคุยเจรจากรับกลุ่มขบวนการ ซึ่งส่วนนี้จะเป็นผู้นำที่ประชาชนให้การนับถือ และคลุกคลีกับประชาชนมากที่สุด

(1.11) ระยะเวลาที่จะเกิดข้อตกลงสันติภาพในพื้นที่

กลุ่มผู้นำประชาชนต่างมีความต้องการให้เกิดข้อตกลงสันติภาพภายในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ขึ้นโดยเร็วที่สุด เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในชุมชน และหวังให้ 3 จังหวัดชายแดนใต้มีการพัฒนาที่ดีขึ้นในทุกๆด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และความสัมพันธ์ของคนในชุมชน แต่ก็มีกลุ่มผู้นำบางส่วนที่มีความคิดเห็นว่าข้อตกลงสันติภาพอาจต้องใช้ระยะเวลาอีกสักพักถึงจะดำเนินการได้สำเร็จ อาจเป็นเวลาในอีก 3 ปีข้างหน้า เนื่องจากต้องทำความเข้าใจกับคนหมู่มาก ต้องพูดคุยให้ครบทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มของชาติพันธุ์หรือชาวบ้านพื้นถิ่น ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลา

(1.12) ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ควรจะเป็นสันติภาพเชิงบวก หรือสันติภาพเชิงลบ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จากกลุ่มผู้นำประชาชน มีความคิดเห็นว่าเป็นสันติภาพในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ควรจะเป็นสันติภาพเชิงบวก นั่นคือ ควรพูดคุยและเจรจากัน โดยอยู่ในกรอบของกฎหมายและหลักทางศาสนา แต่ก็มีผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มของผู้นำบางส่วน ให้ความคิดเห็นในด้านที่เพิ่มเติมว่าสันติภาพในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ควรจะเป็นสันติภาพเชิงลบ เพราะตอนนี้ทุกคนกำลังดำเนินสันติภาพในเชิงบวก แต่กลับไม่ได้ผลตอบรับที่เป็นรูปธรรมยังคงมีการก่อเหตุการความรุนแรงเกิดขึ้น นั่นคือการพูดคุยเพียงอย่างเดียวอาจไม่ช่วยให้การประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อาจต้องวิธีการซึ่งนำมาซึ่งการปลอดจากเหตุความรุนแรงร่วมด้วย และบางส่วนกล่าวว่าควรที่จะเป็นทั้งสันติภาพเชิงบวกและสันติภาพเชิงลบ เพราะหากว่าเราให้สันติภาพเชิงบวก สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกัน ก็จะส่งผลให้มีสันติภาพเชิงลบด้วยหากมีทั้ง 2 อยู่ด้วยกันยังส่งผลให้สันติภาพในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้นำอยู่ยิ่งขึ้น

(2) ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการสันติภาพในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้

(2.1) สาเหตุความรุนแรง และใครคือผู้ที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง

สาเหตุของความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสาเหตุมาจากหลากหลายปัจจัยแต่สามารถแยกออกเป็น 2 สาเหตุใหญ่ ได้แก่ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นเกิดจากความเห็นต่างทางความคิด ซึ่งประกอบไปด้วยหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยทางการเมืองประวัติศาสตร์ ปัจจัยความแตกต่างทางศาสนา และปัจจัยด้านการศึกษา และสาเหตุมาจากเรื่องผลประโยชน์ส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ในเรื่องของอำนาจและงบประมาณ หรือผลประโยชน์ในเรื่องของกระบวนการยาเสพติด ผู้เกี่ยวข้องในสาเหตุความรุนแรงมักมีที่มาจากกลุ่มขบวนการที่ต้องการแสดงออกทางความคิดหรือแสดงเจตนารมณ์ผ่านความรุนแรง หรือกลุ่มคนผู้ซึ่งสูญเสียผลประโยชน์

(2.2) สนับสนุนให้การพูดคุยหรือการเจรจาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนใต้

กลุ่มผู้นำประชาชนมีความคิดเห็นว่าการพูดคุยหรือการเจรจาเป็นทางออกที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนใต้ และเชื่อว่าทุกความรุนแรงจะสามารถยุติลงได้ด้วยการพูดคุยกัน โดยต้องเริ่มจากการเดินไปด้วยกัน พูดคุยให้ถูกคน และมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการสร้างสันติภาพ ให้ทุกคนสามารถระบายความขัดแย้งออกมา รับฟังปัญหาซึ่งกันและกัน และมีผู้นำบางท่านแนะนำเพิ่มเติมว่าให้ใช้ศาสนาเป็นที่ตั้งในการเริ่มพูดคุย

(2.3) สถาบัน หน่วยงาน องค์กร หรือบุคคลที่มีความสำคัญต่อการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในพื้นที่ได้จริง

กลุ่มผู้นำประชาชนคิดว่าการสร้างสันติภาพต้องเริ่มต้นจากทุกบุคคลหรือองค์กรในชุมชน เนื่องจากการเริ่มสร้างสันติภาพ ต้องเริ่มจากการรับฟังปัญหาจากทุกภาคส่วนด้วยความจริงใจ ให้ร่วมกันเสนอความคิดเห็น และหลังจากนั้นทางกลุ่มผู้นำคิดว่า ควรจะมีกลุ่มผู้นำทางศาสนาหรือกลุ่มบุคคลที่ประชาชนให้ความเคารพเป็นตัวกลางเพื่อสื่อสารข้อมูลกับหน่วยงานของรัฐ มุ่งเน้นให้หน่วยงาน

ของรัฐเป็นแกนนำหลักในการให้การสนับสนุน ทั้งการเปิดโอกาสในการพูดคุยรับฟังคนในพื้นที่ด้วยความจริงใจและเป็นกลาง เปิดเวทีให้มีการแสดงความคิดเห็นและการพูดคุยเจรจาต่างๆ และนำข้อตกลงนั้นไปปฏิบัติอย่างจริงจัง

(2.4) รัฐบาลมีผู้นำที่มาจากฝ่ายทหารส่งผลต่อกระบวนการทางสันติภาพในพื้นที่

กลุ่มผู้นำประชาชนบางส่วนไม่ได้มีความรู้สึกกังวลว่ารัฐบาลที่มีผู้นำมาจากฝ่ายทหารจะส่งผลต่อกระบวนการสันติภาพ เพราะคณะกรรมการพูดคุยต่างต้องมีผู้นำในการปฏิบัติ และมีความคิดเห็นว่าทหารทำให้การทำงานเป็นไปด้วยความดีใจดีใจดี มีระเบียบ และสั่งการได้อย่างรวดเร็ว ชาวบ้านไม่ได้มีความกังวลว่ารัฐบาลจะมาจากฝ่ายทหารหรือไม่ แต่หลักสำคัญคือควรมีความจริงใจในการร่วมแก้ปัญหา และมีความตั้งใจในการเข้ามาพัฒนาพื้นที่ สามารถแก้ไขปัญหาปากท้อง แก้ไขปัญหาความยากจน แก้ไขปัญหาเรื่องความปลอดภัยได้ แต่กลุ่มผู้นำบางส่วนก็มีความคิดเห็นว่าผู้นำรัฐบาลจากฝ่ายทหารจะไม่สามารถเข้าถึงและเข้าใจปัญหาที่แท้จริงของคนในพื้นที่ เนื่องจากประชาชนยังติดภาพว่าการมีทหารเข้ามาในพื้นที่จะก่อให้เกิดความรุนแรง และการใช้กำลังทางทหารเข้าแก้ปัญหาไม่สามารถทำให้เกิดสันติภาพในพื้นที่ได้จริง

(2.5) การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของกระบวนการพูดคุยของรัฐบาล

ความร่วมมือจากประชาชนทุกภาคส่วน ไม่ควรเจาะจงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพราะความรุนแรงเกิดขึ้นทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็ฝ่ายประชาชน ฝ่ายเจ้าหน้าที่ หรือฝ่ายตรงข้าม โดยเริ่มจากการพูดคุยกันของประชาชนตั้งแต่แรกหญ้า จะส่งผลให้มีความเข้าใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างถ่องแท้ มีโอกาสทำให้การพูดคุยประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ถ้าว่ประชาชนได้มีส่วนในการกำหนดอนาคตทางสันติภาพของพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามก็มีความคิดเห็นว่าความร่วมมือจากกลุ่มผู้นำทางความคิดและผู้นำทางศาสนาก็มีความสำคัญ เพราะจะสามารถประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดความรู้ไปสู่คนในพื้นที่ได้ดีกว่า เนื่องจากเป็นที่ศรัทธาและมีความเข้าใจบริบทของพื้นที่อยู่เดิม ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งจากกลุ่มผู้นำท้องถิ่นนำเสนอแนวคิดว่าการบวนการพูดคุยจะสำเร็จได้นั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดอีกอย่างหนึ่งคือการให้ความร่วมมือจากกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ถ้าพวกเขายอมให้ความร่วมมือ กระบวนการทางสันติภาพจึงจะบังเกิดขึ้นได้ เพราะเราจะได้ว่าเรากำลังเจรจากับใคร และกลุ่มผู้เห็นต่างต้องการสิ่งใด การพูดคุยก็จะง่ายและมีโอกาสที่มีผลสัมฤทธิ์สูงมาก

(2.6) หัวข้อของการพูดคุยของรัฐบาล และประเด็นที่ต้องดำเนินการร่วมกันกับกลุ่มขบวนการ

สิ่งที่ควรดำเนินการแก้ไขร่วมกันอย่างรวดเร็วที่สุดคือเรื่องการหยุดใช้ความรุนแรงในพื้นที่ ควรต้องตกลงกันให้หยุดใช้ความรุนแรง และเปลี่ยนมาใช้ช่องทางภายใต้รัฐธรรมนูญแทน จะแพ้หรือชนะไม่ควรมีการเสียเลือดเนื้ออีก เมื่อไม่มีความรุนแรงความหวาดระแวงกันในสังคมก็จะลดน้อยลง นอกจากนี้ยังควรนำคำสอนของศาสนามาพูดกัน เนื่องจากศาสนาอิสลามไม่ได้สอนให้ใช้ความรุนแรง ไม่ได้สอนให้ฆ่าฟันกัน สอนให้รักสันติ ควรนำคำสอนตามคัมภีร์อัลกรุอ่านออกมาแสดงว่า ไม่มีบทไหนสอนให้ใช้ความรุนแรง และอีกประเด็นที่สำคัญคือการหยุดบิดเบือนประวัติศาสตร์ การส่งต่อ

ข้อมูลประวัติศาสตร์อย่างไม่ถูกต้อง ส่งผลให้เกิดความไม่เข้าใจกัน และทางหน่วยงานของรัฐบาลควรมีการส่งเสริมให้เกิดการรับรู้และเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม ให้คนในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางประเพณีวัฒนธรรมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข และเท่าเทียมกัน

(2.7) การแก้ปัญหาในระยะยาวเรื่องที่ต้องทำเพื่อแก้ปัญหาความรุนแรงในระยะยาว

การแก้ปัญหการบริหารบ้านเมืองเป็นที่เรื่องที่ต้องทำเพื่อแก้ปัญหาความรุนแรงในระยะยาว เนื่องจากผู้นำส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐยังไม่เป็นที่น่าไว้วางใจ ยังมีกลุ่มคนที่รู้สึกไม่เท่าเทียมจากการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ภาพลักษณ์ของคนนุ่งผ้าโสร่งที่อาจถูกมองว่าเป็นโจรเป็นคนไม่ดี ยังไม่มีกรอบปฏิบัติของกฎหมายที่ชัดเจนต่อผู้ที่กระทำความผิด หากแก้ไขได้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างคนต่างวัฒนธรรมนำมาซึ่งความสงบเรียบร้อยของชุมชน นอกจากนี้ยังเชื่อว่าการศึกษาคือปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขในระยะยาว ในลำดับต่อมา เนื่องจากในปัจจุบันเยาวชนยังไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างทั่วถึง การปฏิรูประบบการศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงมีส่วนสำคัญทำให้เด็กๆ ได้รับการศึกษาที่ดีและนำความรู้มาพัฒนาชุมชน และรัฐบาลควรมีนโยบายทางเศรษฐกิจที่ดี ที่ทำให้คนในชุมชนสามารถเลี้ยงดูครอบครัว มีคุณภาพชีวิตที่ดี ลดโอกาสการเข้าไปพัวพันกับกลุ่มก่อความไม่สงบหรือกลุ่มยาเสพติด

(2.8) ผู้นำประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพูดคุยเรื่องการปกครองในพื้นที่ หากต้องการจะให้ปัญหาความไม่สงบยุติลง ทางออกคือต้องให้พื้นที่นี้เป็นรัฐอิสระ แยกออกจากประเทศไทย

กลุ่มผู้นำประชาชนไม่เห็นด้วยกับการแยกพื้นที่ให้กลายเป็นรัฐอิสระ เนื่องจากตระหนักว่าทุกคนเป็นคนไทย อยู่ภายใต้การปกครองและกฎหมายของประเทศไทย รัฐบาลควรทำให้คนในพื้นที่เข้าใจบริบทที่เป็นอยู่ ที่มีความหลากหลายของวัฒนธรรมและเชื้อชาติ และอยากให้รัฐบาลพัฒนาพื้นที่ให้มีความเจริญมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้กลุ่มผู้นำบางส่วนยังมีความคิดเห็นว่าการแบ่งพื้นที่ 3 จังหวัดเป็นเขตปกครองพิเศษ โดยออกแบบการปกครองให้คนภายในพื้นที่ปกครองกันเอง เนื่องจากคนในพื้นที่มีความเข้าใจปัญหาเข้าใจวัฒนธรรมและความแตกต่างของเชื้อชาติ อาจช่วยลดปัญหาความไม่เข้าใจกันและความไม่สงบได้

(3) ข้อเสนอแนะกระบวนการสร้างสันติภาพในการแก้ปัญหาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ของผู้นำในระดับกลางของสังคม (Track 2)

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่จากกลุ่มของผู้นำประชาชนมีข้อเสนอแนะต่อกระบวนการพูดคุยของรัฐบาล โดยให้รัฐบาลมีความจริงจังในการพูดคุยกับขบวนการ ไม่ใช่แค่การสร้างภาพในการพูดคุย แต่ต้องจริงจังเพื่อที่จะแก้ปัญหา รวมทั้งอย่งมองถึงผลประโยชน์ และงบที่จะตามมา แต่ควรมองถึงผลประโยชน์ของคนในพื้นที่เป็นหลัก และมีการสะท้อนว่าให้รัฐบาลได้นำตัวแทนของคนระดับรากหญ้า ได้แก่ ผู้นำ 4 เสาหลัก ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา หรือคณะกรรมการอิสลามกลางประจำจังหวัด เข้าร่วมพูดคุย เพราะ ผู้นำเหล่านี้จะคลุกคลีกับประชาชนระดับรากหญ้ามากที่สุด และรู้ความ

ต้องการของประชาชนมากที่สุด รวมทั้งจัดให้มีคนกลางในการแก้ไขปัญหา เพื่อที่จะให้ทั้ง 2 ฝ่ายได้ก้าว
ถอยคนละก้าว หากต่างฝ่ายต่างไม่ยอมกัน การเจรจาก็ไม่เป็นผลสำเร็จ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ทัศนคติของผู้นำประชาชนจะมองว่าความรุนแรงนั้นเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาในพื้นที่รวมทั้ง
ยังก่อให้เกิดความแตกแยกในพื้นที่ ซึ่งสาเหตุของความรุนแรงนั้นสะท้อนว่ามาจากการช่วงชิงอำนาจกัน
และการบิดเบือนประวัติศาสตร์ ความเชื่อทางศาสนา อีกทั้งยังเป็นเรื่องของผลประโยชน์ส่วนบุคคลและ
ยาเสพติดเข้าร่วมด้วย จนทำให้มีกลุ่มขบวนการที่ต้องการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของ
สถานการณ์ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาผู้นำหลายท่านได้สะท้อนว่า เหตุมีจำนวนที่ลดลงและมีแนวโน้ม
เปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้นอาจจะมาจากการสร้างความเข้าใจในพื้นที่และการปราบปรามอย่างจริงจัง
ของหน่วยงานความมั่นคง และผู้นำหลายท่านก็พยายามคิดถึงเรื่องของสันติภาพที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
โดยมองว่าสันติภาพนั้นเป็นการที่ไม่มีความรุนแรงที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังตรงกับความหมายของศาสนา
อิสลามว่า สันติภาพ และจะเกิดขึ้นได้เมื่อคนในพื้นที่นั้นจะต้องมีบทบาทเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้นำพยายาม
ผลักดันให้ผู้นำ 4 เสาหลัก และคณะกรรมการอิสลามกลางประจำจังหวัดเป็นตัวแทนประชาชนเข้าไปมี
บทบาทในการพูดคุยเจรจา เพราะประชาชนไทยมุสลิมจะค่อนข้างที่เชื่อระบบผู้นำในพื้นที่เป็นอย่างสูง
ซึ่งผู้นำก็มักติดตามข่าวสารของการพูดคุยเจรจาระหว่างรัฐบาลไทย กับกลุ่มขบวนการ BRN อยู่เป็น
ประจำ และได้ส่งผลให้สภาพแวดล้อมโดยรวมมีความสุขมากขึ้นความรุนแรงลดน้อยลง และใช้ชีวิตได้
อย่างสงบสุข ซึ่งมากกว่าครึ่งของผู้นำสะท้อนว่าเป็นผลมาจากการพูดคุย และประชาชนในพื้นที่ก็ยังมี
ความเชื่อมั่นเป็นอย่างสูงว่าเหตุการณ์ความรุนแรงจะสงบลงได้ด้วยการพูดคุยเจรจาของรัฐบาล แต่พบว่า
รัฐบาลได้เผยแพร่ข้อมูลของการพูดคุย หรือการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลยังไม่แพร่หลาย
และสิ่งที่ประชาชนน่ากังวลอีกหนึ่งอย่างคือ รัฐบาลไทยไปพูดคุยเจรจานั้น ใช้บุคคลที่อยู่เบื้องหลังของ
การก่อเหตุจริง ๆ หรือไม่ หรือแค่ตัวแสดงแทนที่ฝ่ายขบวนการได้ก่อตั้งขึ้นมา และประชาชนได้มี
ข้อเสนอให้รัฐบาลได้ใช้ความจริงใจในการที่พยายามแก้ไขปัญหาตรงนี้ แต่ผู้นำมองว่าการที่มีรัฐบาลมา
จากผู้นำของทหารนั้นไม่ได้มองว่าเป็นอุปสรรคของการพูดคุยเจรจา อีกทั้งยังเป็นข้อดีที่สามารถสั่งการ
ได้อย่างรวดเร็ว เพียงแต่ผู้นำต้องการอย่างเดียวคือความจริงใจที่จะเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง
และข้อเสนอของทั้ง 2 ฝ่ายระหว่างรัฐไทย กับกลุ่มขบวนการต้องชัดเจน โดยเน้นที่เรื่องของการหยุดใช้
ความรุนแรงในพื้นที่ และการหยุดบิดเบือนประวัติศาสตร์ที่ไม่เป็นความจริง รวมทั้งคำสอนที่ผิดหลัก
ศาสนาที่แตกต่างไปจากคัมภีร์อัลกุรอาน และประชาชนไม่ต้องการให้แยกพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้
ออกไปเป็นรัฐอิสระ ซึ่งมองว่าจะขัดต่อรัฐธรรมนูญของไทย เพียงแต่ต้องการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
รูปแบบพิเศษ (เขตปกครองพิเศษ) เพื่อที่จะในคนภายในได้ปกครองตนเอง และลดความไม่เข้าใจกันได้
หากว่าในพื้นที่เกิดสันติภาพขึ้นทำให้แต่ละส่วนสามารถช่วยกันพัฒนาเศรษฐกิจให้ประชาชนมีรายได้
การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาระบบการศึกษาแก่ประชาชนในพื้นที่ และประชาชนเอาใจช่วยให้เกิด
สันติสุขในพื้นที่ได้โดยเร็ว อย่างช้าที่สุดคือภายในอีก 3 ปี เพื่อที่จะให้เกิดสันติภาพอย่างยั่งยืน ซึ่ง

ประชาชนในพื้นที่นั้นต้องการให้เกิดสันติภาพเชิงบวก และสันติภาพเชิงลบ และถ้าเป็นไปได้ก็อยากให้มี ทั้ง 2 อย่าง อยู่ด้วยกันจะทำให้พื้นที่นั้นน่าอยู่ยิ่งขึ้นไปอีก

ข้อเสนอแนะ

ผู้นำประชาชนได้มีข้อเสนอแนะต่อกระบวนการพูดคุยของรัฐบาลกับกลุ่มขบวนการ ซึ่งผู้นำได้สะท้อนว่าประชาชนในพื้นที่ยังคงสนับสนุนให้การพูดคุยเจรจาระหว่างรัฐบาลไทยกับกลุ่มขบวนการเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ โดยให้การพูดคุยเจรจาทั้ง 2 ฝ่ายนั้นได้เสนอข้อตกลงกันอย่างชัดเจน หากไม่ชัดเจนจะทำให้เกิดช่องว่าง และมีความรุนแรงเกิดขึ้นอีกครั้ง รวมทั้งจะต้องพูดคุยและเจรจาในทุก ๆ กลุ่ม ซึ่งหากพูดคุยเจรจาและทำข้อตกลงกับกลุ่มขบวนการบีอาร์เอ็นเพียงอย่างเดียว และปรากฏว่ามีอีกบางกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับข้อตกลงเหล่านี้จึงทำให้เกิดปัญหาที่ไม่จบสิ้น และทำให้สถานการณ์ในพื้นที่ที่มีความยืดเยื้อออกไปอีก ส่งผลให้เกิดสันติภาพในพื้นที่ที่ยังถอยห่างออกไป แต่มีข้อกังวลของประชาชนในพื้นที่ จะกังวลว่าการที่รัฐบาลไทยไปพูดคุยเจรจากับกลุ่มขบวนการนั้น ตัวแทนของขบวนการที่มาพูดคุยเป็นความจริงที่อยู่เบื้องหลังของการก่อเหตุความไม่สงบในพื้นที่จริงหรือไม่ หรือเป็นแค่ตัวแทนที่ฝ่ายขบวนการแต่งตั้งขึ้นมาเจรจากับรัฐบาลไทยโดยเฉพาะแค่นั้น และส่งผลให้สันติภาพก็ไม่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ โดยผู้นำประชาชนต้องการให้ผู้นำในระดับสูง หรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ (Track 1) นั้นได้เข้ามารับฟังเสียงจากประชาชนชั้นรากหญ้า หรือความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบการพูดคุยเจรจากับกลุ่มขบวนการ รวมทั้งต้องการที่จะผลักดันให้ผู้นำ 4 เสาหลัก หรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นตัวแทนของประชาชนชั้นรากหญ้าเข้าไปมีส่วนร่วมในการพูดคุยเจรจากับกลุ่มขบวนการ เนื่องด้วยประชาชนในพื้นที่คือผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจึงต้องการมีส่วนร่วมในการพูดคุยเจรจา เมื่อรัฐบาลมีการพูดคุยเจรจากับกลุ่มขบวนการแล้วควรที่จะนำเสนอ หรือใช้การประชาสัมพันธ์ถึงความคืบหน้าของการพูดคุย และเนื้อหาของการพูดคุย รวมถึงเรื่องที่จะต้องพูดคุยในครั้งถัดไป ให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับรู้ผ่านทางสื่อออนไลน์ เพื่อที่จะให้ประชาชนได้เข้าใจในกระบวนการพูดคุย และประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งเมื่อมีการประเมินสถานการณ์แล้วว่าความรุนแรงในพื้นที่ลดลง แนวโน้มสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ควรที่จะลดจำนวนทหารในพื้นที่ลง พร้อมทั้งผลักดันให้กำลังประจำถิ่น และกำลังภาคประชาชนมีบทบาทมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ หรือส่วนที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการพัฒนาฝีมือแรงงาน ส่งเสริมให้มีอาชีพ การพัฒนาระบบการศึกษาทั้งโรงเรียนของภาครัฐ และโรงเรียนสอนศาสนาเอกชน รวมทั้งให้ทุกภาคส่วนร่วมกันในการจัดทำประวัติศาสตร์ปัตตานีที่เป็นส่วนหนึ่งของการก่อให้เกิดความขัดแย้ง เพื่อเผยแพร่ออกไปให้เป็นข้อมูลที่ถูกต้อง และป้องกันไม่ให้เกิดข้อบิดเบือนทางประวัติศาสตร์อีกครั้ง หรือการส่งต่อข้อมูลที่เป็นเท็จจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งผู้นำประชาชนนั้นได้เสนอให้มีการให้โอกาสของผู้ที่มีความเห็นต่าง ได้กลับเข้าสู่ศาสนาอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ได้หลงผิดไป และให้ปฏิบัติตามหลักศาสนา ตามหลักคำสอนของคัมภีร์อัลกุรอานอีกครั้ง อีกทั้งยังสะท้อนว่าแนะนำให้ใช้ศาสตร์พระราชามาช่วยแก้ไขปัญหาในพื้นที่ และยังคงสามารถใช้ได้จนถึงปัจจุบัน คือการ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่

พระราชทานในการแก้ไขปัญหา และในทุก ๆ ปีประชาชนมุสลิมจะร่วมกันถือศีลอดในห้วงเดือนรอมฎอน ตามความเชื่อเพื่อให้หัวใจได้ใกล้ชิดกับพระองค์อัลเลาะห์ ซึ่งประชาชนในพื้นที่ยังคงต้องการให้เดือนรอมฎอนอันประเสริฐ เป็นเดือนแห่งสันติสุข ลดความรุนแรง ลดการปฏิบัติการทางทหารทั้ง 2 ฝ่ายเพื่อเป็นเดือนรอมฎอนแห่งสันติสุข และหลายครั้งได้มีการพูดถึงการปกครองในพื้นที่ “หากต้องการจะให้ปัญหาความไม่สงบยุติลงทางออกคือต้องการให้พื้นที่นี้เป็นรัฐอิสระแยกออกจากประเทศไทย” ทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่เห็นด้วยกับรูปแบบการปกครองแบบนี้ เพราะจะขัดกับรัฐธรรมนูญของไทย ประชาชนในพื้นที่ไม่ต้องการให้มีการแยกพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ออกมาเป็นรัฐอิสระ เพียงแต่ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (เขตปกครองพิเศษ) เพื่อที่จะในคนภายในได้ปกครองตนเอง และลดความไม่เข้าใจกันได้ อีกทั้งยังเสนอว่าในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ควรจะเป็นสันติภาพเชิงบวก เพื่อที่จะให้เกิดคสันติภาพที่ยั่งยืน มีความเสมอภาค มีความเท่าเทียม และบางส่วนเสนอให้ในพื้นที่ควรเป็นสันติภาพเชิงลบ ไม่มีเหตุที่กระทำต่อกันเชิงกายภาพ ไม่มีความรุนแรง และบางส่วนก็เสนอให้มีสันติภาพทั้งเชิงบวก และเชิงลบเพื่อให้พื้นที่ได้มีความสันติสุข และน่าอยู่ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

Conflict Incident Database. (2566). *Deep South Watch*. ค้นจาก

<https://deepsouthwatch.org/th>

เครือข่ายวิชาการ PEACE SURVEY. (2564). *พึงเสียงประชาชนพื้นกระบวนการสันติภาพ PEACE SURVEY. การแถลงผลการสำรวจความคิดเห็นประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพจังหวัดชายแดนใต้ ครั้งที่ 6*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ชายนีย์ ช. บุญพันธ์. (2562). การมีส่วนร่วมของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืนในชายแดนใต้. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*. 17(1), 100-117.

ชัยวัฒน์ สถาอานนท์. (2539). *สันติทฤษฎี/วิถีวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

ดลมนรรจน์ บากา, เกษตรชัย และหีม และอับดุลเลาะ อับรู. (2549). *ทัศนคติของประชาชนต่อความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. (วิจัยจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ปัตตานี

ธาราทิพย์ กัลยาณมิตร. (2562). เอกสารศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) เรื่อง อนาคตทิศทางการแก้ไขปัญหา 3 จังหวัดชายแดนใต้. ค้นจาก

https://sscthailand.org/uploads_ssc/research_202001151579058763525256.pdf

บุษบง ชัยเจริญวัฒน์. (2563). *การจัดการความขัดแย้ง ความรู้เบื้องต้นและกรณีศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2), สงขลา: พี.ซี.พรินติ้ง.

บุษบง ชัยเจริญวัฒน์, ศักดา ขจรบุญ, ดำรง เสียมใหม่, and วิโชติ จรุงโรจน์. 2551. “การศึกษา นโยบาย มาตรการ และแนวทางการแก้ปัญหาคความไม่สงบและการพัฒนาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.”

- เบญจวรรณ วงศ์ชูแก้ว. (2560). ภาวนาเสวนา : การบูรณาการเพื่อจัดการความขัดแย้ง ด้าน
ความสัมพันธ์. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 1(1), 114-132.
- พระจันทร์ ตาปูลิง. (2556). *การจัดการความรุนแรงในครอบครัวตามหลักพระพุทธศาสนา*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พระนราศักดิ์ วรรณโม (ธรรมศรีใจ), วิโรจน์ วิชัย, สมหวัง แก้วสุฟอง, สุวิน ทองปั้น และจรัส ลีกา.
(2560). สันติภาพบนทางสามแพร่ง The Peace on the Triple Junction. *วารสาร
บัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ขอนแก่น*, 6(2), 59-61.
- พัทธ์ธีรา นาคอุไรรัตน์. (2562). *บทบาทนานาชาติต่อกระบวนการสร้างสันติภาพในชายแดนใต้ของ
ไทยและบางมุมมองต่อภาพอนาคต*. มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- พาริดา ปันจอร์. (2565). รัฐธรรมนูญ หลักประกันกระบวนการสร้างสันติภาพในมินดาเนา และชายแดน
ใต้ของไทย. *สถาบันพระปกเกล้า*. 20(2), 121-140.
- มารค ตามไท. (2561). *สานฝันปาตานีโดยไม่ใช้ความรุนแรง : การวิเคราะห์จากบทสนทนาเพื่อสร้าง
จิตนาการใหม่*. ด้วยการสนับสนุนจาก กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เมธัส อนุวัตรอุดม. (2555). *กระบวนการสันติภาพอาเจซท์ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย* (พิมพ์ครั้งที่ 1).
บริษัท ธรรมดาเพรส: สถาบันพระปกเกล้า.
- รวินทร์ คำโพธิ์ทอง. (2561). กระบวนการสันติภาพในมินดาเนา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ค.ศ.1972-
1976. *วารสารการเมืองการปกครอง*. 8(1), 267-286.
- เอกพันธ์ ปิณฑวณิช, *ทฤษฎีความขัดแย้งและการป้องกันความขัดแย้งที่เป็นความรุนแรง (Conflict
Theory and Violence Conflict Prevention)*, หน้า 8-11.